

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»**

**ПОЛОЖЕННЯ
ПРО ВІДПОВІДАЛЬНЕ ВПРОВАДЖЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ
ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ «ОДЕСЬКА
ПОЛІТЕХНІКА»**

ЗМІСТ

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	3
II. ТЕРМІНОЛОГІЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ІНСТРУМЕНТІВ	3
III. ПРИНЦИПИ ЕТИЧНОГО ТА ВІДПОВІДАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМ ШІ	4
IV. ВИКОРИСТАННЯ ШІ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ	4
V. ВИКОРИСТАННЯ ШІ В НАУКОВІЙ ТА ІННОВАЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	6
VI. АДМІНІСТРАТИВНА ТА УПРАВЛІНСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ	6
VII. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ТА ПРАВИЛА АТРИБУЦІЇ	7
VIII. ПРАВОВІ АСПЕКТИ, ПРИВАТНІСТЬ ТА ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА	8
IX. ПЕРЕХІДНІ ТА ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ	9
ДОДАТОК 1. АЛГОРИТМ ОЦІНКИ РИЗИКІВ ПРИ ВИБОРІ ТА ВИКОРИСТАННІ СИСТЕМ ШІ	10
ДОДАТОК 2. ШКАЛА ПРИЙНЯТНОГО ВИКОРИСТАННЯ ШІ (AI ASSESSMENT SCALE)	12
ДОДАТОК 3. ЧЕК-ЛІСТ ДЛЯ ОЦІНКИ ДОЦІЛЬНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТА ПРИДАТНОСТІ СИСТЕМИ ШІ	13
ДОДАТОК 4. ФОРМУЛА ТА ШАБЛОНИ СТВОРЕННЯ ЕФЕКТИВНИХ ЗАПИТІВ (ПРОМПТІВ)	15
ДОДАТОК 5. ЕЛЕКТРОННИЙ КАТАЛОГ РЕКОМЕНДОВАНИХ ІНСТРУМЕНТІВ ШІ (РОЗМІЩУЄТЬСЯ НА САЙТІ УНІВЕРСИТЕТУ). ОПИС	16
ДОДАТОК 6. ДЕКЛАРАЦІЯ ПРО ВИКОРИСТАННЯ ШІ ТА ПІДСУМКОВУ ВЕРИФІКАЦІЮ ДОКУМЕНТА	17

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення про відповідальне впровадження та використання технологій штучного інтелекту в Національному університеті «Одеська політехніка» (далі – Положення) визначає засади інтеграції систем штучного інтелекту (далі – ШІ) в освітню, наукову та адміністративну діяльність Університету.

1.2. Метою Положення є створення прозорого та стимулюючого середовища для використання ШІ як інструменту модернізації освіти, що забезпечує підвищення ефективності діяльності викладачів та формування конкурентних переваг випускників на сучасному ринку праці.

1.3. Положення розроблено відповідно до Конституції України, Законів України «Про вищу освіту», «Про академічну доброчесність» (2025 р.), Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні до 2030 р. та Рекомендацій МОН України (квітень 2025 р.) щодо відповідального впровадження ШІ у ЗВО.

1.4. Це Положення є інструментом практичної реалізації «Політики відповідального впровадження та використання технологій штучного інтелекту в Національному університеті «Одеська політехніка» та деталізує її норми в частині операційних процесів.

1.5. Положення поширюється на всіх учасників освітнього процесу, наукових працівників та адміністративний персонал Університету.

1.6. Університет бере на себе зобов'язання щодо постійного розвитку ШІ-грамотності (AI literacy) своїх працівників та здобувачів, забезпечуючи доступ до актуальних методичних матеріалів та тренінгів.

II. ТЕРМІНОЛОГІЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ІНСТРУМЕНТІВ

2.1. У цьому Положенні терміни вживаються у значеннях, наведених нижче.

Штучний інтелект (ШІ) — організована сукупність інформаційних технологій, що дає змогу виконувати складні комплексні завдання шляхом використання системи наукових методів досліджень і алгоритмів обробки інформації для імітації та розширення можливостей людського мислення й ухвалення рішень.

Система ШІ — комп'ютерна програма, яка працює з різними рівнями автономності та може проявляти адаптивність, роблячи висновки на основі вхідних даних для генерації прогнозів, контенту, рекомендацій або рішень.

Генеративний штучний інтелект (генеративний ШІ) — різновид ШІ, який застосовують для створення нового оригінального контенту: тексту, зображень, аудіо, відео, програмного коду тощо.

Великі мультимодальні моделі (ВММ) — сучасний клас моделей (раніше відомих як великі мовні моделі — LLM), які вміють одночасно працювати з різними типами інформації (текст, зображення, звук, відео).

ШІ-грамотність (AI literacy) — сукупність знань та навичок, що дозволяють оцінювати можливості та ризики систем ШІ, а також ефективно й етично використовувати їх у професійній та навчальній діяльності.

Запит (промпт) — вхідна інструкція або завдання для системи ШІ, на основі якої вона генерує результат.

Галюцинування — феномен, за якого генеративний ШІ видає фактично неточну або вигадану інформацію, представляючи її як достовірну.

Академічна доброчесність у контексті ШІ — дотримання принципів самостійності виконання робіт та обов'язкове прозоре розкриття (атрибуція) фактів використання систем ШІ.

2.2. З метою підвищення ефективності роботи учасників освітнього процесу, та для належного оформлення каталогу рекомендованих систем ШІ, інструменти ШІ класифікуються за функціональним призначенням:

- 1) універсальні генеративні системи: інструменти для створення та перетворення контенту (наприклад, ChatGPT, Claude, Gemini);
- 2) інструменти інтелектуального пошуку: системи, що поєднують пошук у мережі з аналітичним узагальненням (наприклад, Perplexity, You.com);
- 3) цифрові помічники та копілоти: ШІ, інтегрований у повсякденні робочі інструменти для автоматизації рутини (наприклад, Copilot for Microsoft 365, Notion AI, Zoom AI Companion).
- 4) спеціалізовані інструменти для наукової діяльності: сервіси для ретроспективного аналізу джерел, аналізу BigData та перевірки наукових гіпотез (наприклад, Scite, Consensus, Wolfram Alpha);
- 5) інструменти розробки та автоматизації: системи для генерації програмного коду та автоматизації бізнес-процесів (наприклад, GitHub Copilot, Power Automate).
- 6) No-code/Low-code платформи: сервіси, що дозволяють створювати власні мікро-рішення на базі ШІ без глибоких знань програмування (наприклад, Microsoft Copilot Studio).

2.3. Перелік конкретних систем ШІ, що рекомендований для використання в університеті не є вичерпним і постійно оновлюється, як окремий Додаток 5 до цього Положення, що розміщений на офіційному сайті університету.

ІІІ. ПРИНЦИПИ ЕТИЧНОГО ТА ВІДПОВІДАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМ ШІ

3.1. Діяльність із впровадження та використання ШІ в Університеті ґрунтується на фундаментальних етичних засадах, що є критичним аспектом реалізації цього Положення та обов'язковою умовою для всіх учасників освітнього і наукового процесів.

3.2. Повний зміст та стратегічне тлумачення етичних засад визначені у «Політиці відповідального впровадження та використання технологій штучного інтелекту» Університету.

ІV. ВИКОРИСТАННЯ ШІ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

4.1. Інтеграція ШІ спрямована на розвиток навичок критичного аналізу та креативності через зміщення фокусу з механічного відтворення знань на розв'язання практичних завдань. Університет заохочує використання ШІ для персоналізації навчання (адаптивне навчання, індивідуальні рекомендації) та забезпечення доступності (текст-у-мовлення, субтитрування, переклад для іноземних здобувачів). Впровадження технологій базується на принципі автономії викладача: ШІ є допоміжним інструментом, а не заміною педагогічного досвіду; викладач самостійно визначає доцільність його застосування для досягнення конкретних навчальних цілей та залишає за собою право остаточної інтерпретації результатів.

4.2. Викладачам рекомендується інтегрувати ІІІ у свою роботу для підвищення продуктивності та якості матеріалів, зокрема для:

- підготовки контенту: створення програм курсів, варіативних тестів, кейсів та ілюстрацій за допомогою промпт-інжинірингу;
- методичної підтримки: автоматизації рутинних операцій, як-от перевірка технічних аспектів завдань (коду, розрахунків) та надання швидкого зворотного зв'язку студентам;
- створення імерсивних середовищ: використання ІІІ для побудови навчальних симуляцій, що максимально наближені до реальних виробничих чи життєвих ситуацій.

4.3. Для забезпечення об'єктивності оцінювання в умовах доступності ІІІ, викладачам рекомендується:

- зміна формату завдань: перехід до проєктної роботи, усних захистів, індивідуальних співбесід та завдань, що базуються на використанні первинних (отриманих особисто) даних;
- застосування Шкали (Додаток 2): кожне завдання має бути марковане викладачем за Шкалою прийнятного використання (наприклад, «Без ІІІ», «ІІІ-ідеяція», «ІІІ-редагування» або «Повне використання»);
- верифікація придатності: перед впровадженням нових систем ІІІ в освітній процес викладачі та кафедри мають використовувати Чек-ліст для оцінки доцільності та придатності системи ІІІ (Додаток 3).

4.4. Здобувачам освіти рекомендується використовувати ІІІ як інтелектуального помічника для:

- навчальної підтримки: отримання додаткових пояснень складних концепцій, пошуку та структурування інформації для виконання завдань;
- розвитку мовних компетенцій: вивчення іноземних мов та роботи з іншомовними науковими джерелами;
- творчості та ідеяції: генерування ідей для проєктів, есе та презентацій за умови подальшого критичного опрацювання та авторського доопрацювання результату.

4.5. Кафедрам при проєктуванні нових освітніх компонентів рекомендовано системно впроваджувати ІІІ на основі послідовного алгоритму (згідно з кроками ІТС ІІО):

1. Ідентифікація викликів: визначення процесів, що потребують оптимізації або персоналізації.
2. Формування сценаріїв: опис цілей та очікуваних результатів інтеграції ІІІ.
3. Ідеяція: пошук нових методів навчання за допомогою генеративних систем.
4. Аналіз обмежень: врахування технічних та етичних ризиків інструментів ІІІ.
5. Оцінка готовності: перевірка інфраструктури та цифрових навичок учасників процесу.
6. Планування рішень: встановлення критеріїв успіху та документування результатів.

4.6. В Університеті впроваджується презумпція дозволеності ІІІ. Викладачам забороняється безпідставно обмежувати використання систем ІІІ; будь-які обмеження мають бути обґрунтовані в силабусі через маркування завдань за Шкалою прийнятного використання (Додаток 2).

За відсутності маркування використання ШІ дозволено за замовчуванням у межах академічної доброчесності. Здобувачі зобов'язані здійснювати прозору атрибуцію (повідомляти про інструмент та промпти) згідно зі ст. 8 Закону «Про академічну доброчесність». Належне декларування ШІ не є підставою для суб'єктивного зниження оцінки

V. ВИКОРИСТАННЯ ШІ В НАУКОВІЙ ТА ІННОВАЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

5.1. Впровадження ШІ в наукову діяльність Університету базується на підході обов'язкового людського нагляду: системи ШІ можуть застосовуватися для генерування ідей, моделювання чи аналізу даних, проте остаточна оцінка результатів, їхня інтерпретація та відповідальність за наукові висновки належать виключно людині.

5.2. Науковцям та здобувачам вищої освіти дозволяється використовувати інструменти ШІ для ретроспективного аналізу джерел, генерування дослідницьких гіпотез, проведення патентного аналізу в національних та міжнародних базах даних, виявлення закономірностей у великих масивах статистичних чи технічних даних (BigData), а також для лінгвістичного редагування, перекладу та візуалізації результатів.

5.3. Академічним порушенням у науковій сфері визнається маніпулятивне застосування ШІ для імітації авторського дослідження з метою формального досягнення кількісних показників, генерування вигаданих експериментальних даних, фальсифікація статистичних показників або створення посилань на неіснуючі джерела («галюцинування»).

5.4. Системи ШІ не можуть бути визнані авторами або співавторами наукових праць; фактичний внесок ШІ має бути розкритий через механізм атрибуції у розділах «Методологія» або «Подяки». Правовий режим результатів, створених за участю ШІ, визначається нормами про права особливого роду (*sui generis*) та ліцензійними умовами (EULA) розробника системи, що є обов'язковими для перевірки при реалізації комерційних стартапів чи інноваційних проєктів.

5.5. Наукові працівники та здобувачі при підготовці публікацій зобов'язані самостійно враховувати специфічні правила наукових видань та оргкомітетів конференцій щодо використання генеративного ШІ, які мають пріоритетний статус порівняно з нормами цього Положення при підготовці зовнішніх робіт.

VI. АДМІНІСТРАТИВНА ТА УПРАВЛІНСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ

6.1. Використання ШІ в адміністративній діяльності Університету базується на підході: алгоритмічні результати слугують виключно допоміжним матеріалом і не замінюють професійне судження працівників чи їхню персональну відповідальність за прийняті рішення.

6.2. Працівники адміністративних підрозділів мають право використовувати ШІ для підготовки чернеток планово-звітної документації, проєктів наказів, листування та інших розпорядчих документів за умови обов'язкового повного змістовного редагування результату відповідальною особою перед його оприлюдненням.

6.3. Категорично забороняється завантаження до публічних (відкритих) систем ШІ внутрішніх документів Університету з обмеженим доступом, персональних даних працівників та здобувачів, а також будь-якої інформації, розголошення якої може завдати репутаційної чи безпекової шкоди закладу.

6.4. ШІ застосовується для оптимізації використання ресурсів Університету, зокрема для автоматизації складання розкладу занять, управління аудиторним фондом, обліку навчального навантаження та аналізу динаміки успішності здобувачів. Результати такої

аналітики мають рекомендаційний характер і підлягають верифікації на предмет відсутності алгоритмічної упередженості.

6.5. При впровадженні інтелектуальних чат-ботів чи інших автоматизованих систем сервісної підтримки Університет забезпечує обов'язкове та явне інформування користувача про факт його взаємодії з ШІ.

6.6. Системи ШІ, що безпосередньо впливають на права та обов'язки осіб (автоматизоване ранжування вступників, відбір на програми мобільності, оцінка діяльності персоналу), класифікуються як системи підвищеного ризику. Впровадження таких рішень дозволяється лише після попередньої оцінки згідно з Алгоритмом оцінки ризиків (Додаток 1), проведення аудиту на відсутність дискримінації та забезпечення обов'язкового механізму оскарження результату людиною.

6.7. Усі управлінські рішення, звіти та офіційні документи, підготовлені із залученням інструментів ШІ, підлягають обов'язковій перевірці та візуванню відповідальними працівниками перед їх офіційним затвердженням.

VII. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ТА ПРАВИЛА АТРИБУЦІЇ

7.1. Академічна доброчесність у контексті використання ШІ — це обов'язкове дотримання принципу самостійності виконання робіт, належного посилання на джерела та прозорого розкриття (атрибуції) фактів застосування результатів, згенерованих системами ШІ. Системи ШІ не можуть бути визнані авторами або співавторами академічних творів.

7.2. Відповідно до Статті 18 Закону України «Про академічну доброчесність», специфічними порушеннями, пов'язаними із ШІ, визнаються:

- недоброчесне використання результатів: подання згенерованого контенту як результату власної діяльності без зазначення факту використання ШІ;
- академічний плагіат: відтворення результатів, що містять фрагменти робіт інших авторів без посилання на першоджерела;
- фабрикація та фальсифікація: використання ШІ для генерування вигаданих даних, цитат або джерел («галюцинування») та їх видання за достовірні.

7.3. Згідно зі Статтею 8 Закону, при використанні об'єкта, згенерованого ШІ, автор зобов'язаний повідомити про це безпосередньо в роботі. Рекомендована структура атрибуції включає: назву та версію системи ШІ; мету використання (наприклад, «для структурування плану»); опис фактичного внеску ШІ (які частини згенеровані чи модифіковані); перелік ключових запитів (промптів) — для наукових та кваліфікаційних робіт.

7.4. Для спрощення ідентифікації ступеня участі ШІ рекомендується використовувати міжнародне маркування: NIA (ШІ не використовувався), GIA (контент повністю згенерований ШІ) або AIA (робота виконана у співавторстві з алгоритмом).

7.5. Для підтримки стандартів доброчесності викладач має право (але не зобов'язаний) використовувати спеціалізоване програмне забезпечення для виявлення ознак генерування тексту. Результати такої технічної перевірки мають виключно рекомендаційний та допоміжний характер. Остаточне рішення про наявність порушення приймає викладач або відповідна комісія на основі комплексної експертної оцінки; технічний звіт системи не може бути автоматичною підставою для застосування санкцій.

7.6. У разі виникнення сумнівів щодо самостійності виконання роботи, викладач, керуючись принципом презумпції академічної доброчесності, надає здобувачу можливість

захистити свою позицію. Методами верифікації авторства є усна співбесіда за змістом роботи, захист результатів із демонстрацією промптів та пояснення методики взаємодії з ШІ. Будь-які звинувачення, що ґрунтуються виключно на відсоткових показниках автоматизованих детекторів, вважаються неприпустимими.

7.7. За приховування факту використання ШІ або подання згенерованого тексту як власного творчого результату застосовуються санкції згідно зі Статтею 22 Закону «Про академічну доброчесність». Особиста відповідальність за достовірність результатів та їх подальше використання покладається виключно на людину (користувача системи).

VIII. ПРАВОВІ АСПЕКТИ, ПРИВАТНІСТЬ ТА ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА

8.1. Правовий статус результатів, згенерованих системами штучного інтелекту без безпосередньої творчої діяльності фізичної особи, визначається законодавством України про авторське право і суміжні права. Такі об'єкти не визнаються творами й не охороняються авторським правом, проте можуть охоронятися правом особливого роду (*sui generis*).

8.2. Належність майнових прав на неоригінальні об'єкти, згенеровані ШІ, та обсяг повноважень щодо їх використання (включаючи комерційне) встановлюються умовами ліцензійної угоди з кінцевим користувачем (EULA) або Умовами користування сервісом (Terms of Service) конкретної системи штучного інтелекту.

8.3. Системи штучного інтелекту не мають статусу автора або співавтора. У разі використання ШІ-інструментів у навчальних, наукових чи адміністративних роботах їхній внесок підлягає обов'язковому прозорому розкриттю через механізм атрибуції, визначений у Розділі VII цього Положення.

8.4. Обробка даних за допомогою ШІ в Університеті базується на принципі мінімізації: збір інформації обмежується лише відомостями, необхідними для досягнення конкретної мети. Учасникам освітнього процесу та адміністративному персоналу категорично забороняється вводити персональні, конфіденційні, службові дані або таємну інформацію Університету у відкриті (публічні) системи штучного інтелекту.

8.5. У разі впровадження внутрішніх (локальних) систем ШІ Університет забезпечує право суб'єктів даних на доступ до інформації про методи обробки, а також можливість виправлення або видалення їхніх персональних даних у встановленому порядку.

8.6. Інтеграція нових ШІ-рішень в інфраструктуру Університету дозволяється лише після ідентифікації ризиків (несанкціонований доступ, витік даних, компрометація моделей) відповідно до Алгоритму оцінки ризиків (Додаток 1).

8.7. Для забезпечення інформаційної безпеки при роботі з ШІ рекомендується застосовувати технічні заходи захисту: шифрування даних, багатофакторну автентифікацію та багаторівневий контроль доступу. Договори з постачальниками ШІ-сервісів повинні включати гарантії безпеки та зобов'язання щодо усунення вразливостей.

8.8. Категорично забороняється використання технологій ШІ для створення маніпулятивного чи дискримінаційного контенту, поширення дезінформації або генерування дипфейків (*deepfakes*), що можуть зашкодити репутації осіб чи Університету.

IX. ПЕРЕХІДНІ ТА ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

9.1. Реалізація норм цього Положення покладається на чинні колегіальні органи та структурні підрозділи Університету в межах їхньої компетенції.

9.2. Центр із забезпечення якості вищої освіти здійснює загальний моніторинг впровадження систем ШІ, розробляє методiku щорічного аудиту їх використання в освітніх програмах та затверджує (за поданням кафедр) перелік освітніх компонентів із рівнем обмеження «Без ШІ» (NIA).

9.3. Група сприяння академічній доброчесності забезпечує інформаційно-просвітницьку роботу (тренінги, вебіари), розробляє методичні рекомендації щодо правил атрибуції та відповідає за актуалізацію розділу «Штучний інтелект в Одеській політехніці» на вебпорталі Університету.

9.4. Комісія з академічної доброчесності виступає уповноваженим органом для розгляду випадків підозри на недоброчесне використання результатів ШІ та забезпечує процедуру «людина в процесі» для захисту прав здобувача у разі оскарження результатів технічної перевірки.

9.5. Комісія з етики та управління конфліктами здійснює експертизу сценаріїв використання ШІ з високим ступенем ризику (дискримінація, порушення приватності) та контролює обов'язкове інформування користувачів про взаємодію з автоматизованими системами (чат-ботами).

9.6. Тимчасова група експертів з ШІ проводить первинну оцінку нових систем згідно з Чек-лістом (Додаток 3), веде Електронний каталог рекомендованих інструментів (Додаток 5) та надає консультації щодо технічної верифікації авторства наукових і навчальних робіт.

9.7. Шкала прийнятеного використання ШІ (Додаток 2) вводиться в силабуси навчальних дисциплін з наступного навчального року. До моменту повного оновлення силабусів діє правило «дозволено за замовчуванням» за умови дотримання правил атрибуції та академічної доброчесності.

9.8. Це Положення підлягає перегляду за ініціативою Центру забезпечення якості вищої освіти та/або Ради з якості не рідше одного разу на рік для адаптації до технологічного розвитку та змін у законодавстві.

Додаток 1

до Положення Про відповідальне впровадження та використання технологій штучного інтелекту в Національному університеті «Одеська політехніка»

АЛГОРИТМ ОЦІНКИ РИЗИКІВ ПРИ ВИБОРІ ТА ВИКОРИСТАННІ СИСТЕМ ШІ

Цей алгоритм призначений для орієнтовної оцінки придатності систем ШІ для використання в Одеській політехніці з огляду на ризики порушення прав людини, інтелектуальної власності та захисту персональних даних.

I. Оцінка розробника та платформи (юридичний аудит)

Тимчасова група експертів з ШІ (AI Expert Group) повинна перевірити систему за такими критеріями.

1. Юрисдикція та походження:

- «червоний прапорець» (неприйнятний ризик): країною реєстрації розробника, місцем знаходження серверів або кінцевим бенефіціаром є російська федерація, Іран чи КНДР.
- високий ризик: країни з високим індексом порушення прав людини або наявність підсанкційних осіб серед власників;
- середній ризик: країни поза межами України та ЄС (крім зон «червоних прапорців»).

2. Права інтелектуальної власності:

- «червоний прапорець» (високий ризик): якщо розробник не гарантує, що згенерований контент не порушує прав третіх осіб, або забороняє використання результатів в освітній чи науковій діяльності.
- варто звернути увагу: чи залишає розробник за собою права на ваші промпти або бази даних.

3. Приватність та захист даних:

- «червоний прапорець» (неприйнятний ризик): відсутність можливості видалити персональні дані з промптів або передача промптів третім особам без належного захисту.
- високий ризик: система не гарантує конфіденційності інформації, внесеної користувачем.

II. Оцінка згенерованого контенту (операційний аудит)

Перед оприлюдненням результатів ШІ необхідно провести перевірку за такими пунктами.

1. Контроль з боку людини та достовірність:

- «червоний прапорець»: контент не пройшов перевірку людиною на відповідність етичним та юридичним нормам;
- варто звернути увагу: чи є факти в контенті перевірені? чи не вводить використання цього контенту в оману (наприклад, у чутливих темах)?

2. Безпека та конфіденційність результату:

- «червоний прапорець»: у згенерованому контенті виявлено персональні дані реальних осіб (імена, обличчя, голоси) або комерційну таємницю Університету.

3. Етика та інклюзивність:

- високий ризик: контент містить ознаки дискримінації, дезінформації, розпалювання ворожнечі або пропаганду насильства;
- середній ризик: відсутність маркування про те, що контент створений за допомогою ШІ.

III. Шкала оцінки та прийняття рішень

1. Неприйнятний ризик (наявність хоча б одного «червоного прапорця»): використання системи ШІ або згенерованого нею контенту в Університеті категорично заборонено.
2. Високий ризик: використання можливе лише за умови критичної необхідності та впровадження додаткових засобів контролю, оскільки існує висока ймовірність репутаційних втрат.
3. Середній/низький ризик: використання дозволено за умови дотримання загальних правил атрибуції та етики, визначених цим Положенням.

Низькі ризики системи автоматично не гарантують безпеку контенту. Кожен результат роботи ШІ повинен проходити оцінювання людиною на предмет ризиків його подальшого використання.

Додаток 2

до Положення Про відповідальне впровадження та використання технологій штучного інтелекту в Національному університеті «Одеська політехніка»

ШКАЛА ПРИЙНЯТНОГО ВИКОРИСТАННЯ ШІ (AI ASSESSMENT SCALE)

Ця шкала є обов'язковим інструментом для маркування навчальних завдань у силабусах дисциплін. Вона допомагає збалансувати використання технологій із необхідністю засвоєння фундаментальних навичок.

Рівень (Маркування)	Назва рівня	Опис та умови використання
Рівень 1 (NIA)	Без ШІ	Завдання виконується повністю без використання ШІ. Студенти покладаються виключно на власні знання та навички. Використання ШІ заборонено на всіх етапах.
Рівень 2 (AIA-I)	ШІ-ідеяція	ШІ можна використовувати для мозкового штурму, створення структури роботи або пошуку ідей. Проте фінальний текст/продукт має бути створений людиною; використання контенту «як є» заборонено.
Рівень 3 (AIA-E)	ШІ-редагування	ШІ можна використовувати для покращення стилю, перевірки граматики або перекладу власного тексту. Новий контент не може створюватися ШІ, лише обробка авторського.
Рівень 4 (GIA-P)	Часткова генерація	ШІ виконує окремі елементи завдання (наприклад, написання коду або розрахунки). Студент зобов'язаний надати критичний коментар до згенерованого контенту та процитувати його.
Рівень 5 (AIA-C)	Повне використання	ШІ діє як «копілот» (співпілот) протягом усього завдання. Оцінюється здатність студента до ефективної співпраці з ШІ, креативність запитів та фінальна верифікація результату.

ПРАВИЛА ЗАСТОСУВАННЯ ШКАЛИ ДЛЯ ОДЕСЬКОЇ ПОЛІТЕХНІКИ

1. Згідно з п. 4.6 Положення, якщо викладач не вказав рівень за цією Шкалою, використання ШІ вважається дозволеним за замовчуванням за умови обов'язкової атрибуції.

2. Встановлення рівня «Без ШІ» повинно бути обґрунтовано в силабусі як необхідність для перевірки фундаментальних компетентностей, які неможливо оцінити за наявності допоміжних інструментів.

3. На всіх рівнях, крім першого (де ШІ заборонено) та п'ятого (де він є невід'ємною частиною), студент повинен зазначити факт використання ШІ згідно зі ст. 8 Закону «Про академічну доброчесність».

4. На рівні 5 «Повне використання» уточнювати кожен згенерований фрагмент не обов'язково, проте рекомендується додавати опис використаних промптів у додатку до роботи.

Додаток 3

до Положення Про відповідальне впровадження та використання технологій штучного інтелекту в Національному університеті «Одеська політехніка»

ЧЕК-ЛІСТ ДЛЯ ОЦІНКИ ДОЦІЛЬНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТА ПРИДАТНОСТІ СИСТЕМИ ШІ

Цей чек-ліст розроблений для допомоги викладачам, науковцям та адміністративному персоналу в оцінці доцільності інтеграції конкретної системи ШІ в їхню діяльність.

1. Функціональні можливості системи ШІ

1.1. Яке головне призначення та основний функціонал системи?

1.2. Які конкретні завдання вона може виконувати в освітній, науковій чи управлінській діяльності Університету?

1.3. Чи підтримує система виконання різноманітних завдань (генерування контенту, оцінювання, надання рекомендацій тощо)?

2. Відповідність освітнім цілям

2.1. Чи сприяє використання системи досягненню очікуваних результатів навчання?

2.2. Чи забезпечує система індивідуалізований зворотний зв'язок, що допомагає розвитку компетенцій студентів?

2.3. Чи стимулює система розвиток критичного мислення, аналітичних здібностей та креативності?

3. Локалізація та доступність мови

3.1. Чи доступна українськомовна версія інтерфейсу?

3.2. Чи можна вводити запити (промпти) українською мовою та отримувати якісні відповіді?

4. Вартість та умови використання

4.1. Чи є можливість безплатного використання системи? Які обмеження діють у безплатній версії?

4.2. Чи існують знижки для освітніх закладів або спеціальні умови підписки для студентів/викладачів?

4.3. Якою є модель оплати (разовий платіж, підписка) та чи можлива оплата в гривні?

5. Вимоги, зручність і безпека

5.1. Який рівень ШІ-грамотності потрібен для роботи з системою? Чи пропонує розробник навчання?

5.2. Чи висуває система додаткові вимоги до обладнання чи інфраструктури (наприклад, спеціальні браузері чи потужні відеокарти)?

5.3. Чи стабільно працює система (мінімальна кількість збоїв) та чи є мобільна версія?

6. Інклюзивність

6.1. Чи може система адаптуватися до потреб студентів із особливими освітніми потребами?

6.2. Чи забезпечує система рівний доступ для здобувачів із різними соціальними чи фізичними можливостями?

7. Технічна підтримка та надійність

7.1. Чи пропонується технічна підтримка і на яких умовах (графік, швидкість відповіді)?

7.2. Чи має розробник право в односторонньому порядку припинити доступ до системи або змінити її функціонал?

Критерії використання чек-ліста

1. Позитивні відповіді на більшість запитань у розділах 1–3 свідчать про високу педагогічну придатність системи.

2. Розділи 4–6 допомагають оцінити практичну доступність та етичність інструменту.

3. Якщо система не відповідає вимогам безпеки (див. Розділ VIII Положення), її використання не рекомендується, незалежно від функціональності.

Додаток 4

до Положення Про відповідальне впровадження та використання технологій штучного інтелекту в Національному університеті «Одеська політехніка»

ФОРМУЛА ТА ШАБЛони СТВОРЕННЯ ЕФЕКТИВНИХ ЗАПИТІВ (ПРОМПТІВ)

Для отримання якісного результату від систем ШІ рекомендується використовувати універсальну формулу побудови запиту:

ПРОМПТ = КОНТЕКСТ + ЗАВДАННЯ + ОЧІКУВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ + ЦІЛЬОВА АУДИТОРІЯ + ОБМЕЖЕННЯ

1. Контекст (роль): визначте сферу або роль ШІ (наприклад, «Дій як експерт з аналізу наукових статей у сфері екології»).
2. Завдання (дія): чітко сформулюйте дію за допомогою дієслів: «створи», «проаналізуй», «опиши».
3. Очікуваний результат: вкажіть формат (список, таблиця, код TikZ, коротке резюме).
4. Цільова аудиторія: для кого створюється контент (студенти 1-го курсу, аспіранти, члени Вченої ради).
5. Обмеження (параметри): обсяг (до 200 слів), стиль (академічний, простий), мова.

Приклад універсального промпту для викладача:

«Ти — досвідчений методист з інженерної графіки. Створи програму короткого курсу (12 годин) для студентів-першокурсників. Результат надай у формі таблиці з розподілом тем та годин. Використовуй просту мову, обсяг — до 500 слів».

Додаток 5

до Положення Про відповідальне впровадження та використання технологій штучного інтелекту в Національному університеті «Одеська політехніка»

**ЕЛЕКТРОННИЙ КАТАЛОГ РЕКОМЕНДОВАНИХ ІНСТРУМЕНТІВ ШІ
(РОЗМІЩУЄТЬСЯ НА САЙТІ УНІВЕРСИТЕТУ). ОПИС**

Цей Додаток є динамічним реєстром програмних засобів та сервісів ШІ, які пройшли первинну оцінку Тимчасовою групою експертів згідно з Алгоритмом оцінки ризиків (Додаток 1) та визнані придатними для використання в освітній, науковій або адміністративній діяльності Університету.

З метою забезпечення актуальності та безпеки користувачів, повний перелік схвалених інструментів із зазначенням їх функціонального призначення, умов доступу та рекомендацій щодо безпеки розміщується та регулярно оновлюється на офіційному вебпорталі Університету в розділі «Штучний інтелект в Одеській політехніці».

Використання систем ШІ, які не включені до цього Каталогу, не забороняється, проте покладає на користувача повну відповідальність за самостійну оцінку ризиків конфіденційності та безпеки даних згідно з нормами Розділу VIII цього Положення.

Пропозиції щодо включення нових інструментів до Каталогу подаються підрозділами або окремими користувачами на розгляд Тимчасової групи експертів через відповідну електронну форму на сайті Університету.

Додаток 6.

до Положення Про відповідальне впровадження та використання технологій штучного інтелекту в Національному університеті «Одеська політехніка»

ДЕКЛАРАЦІЯ ПРО ВИКОРИСТАННЯ ШІ ТА ПІДСУМКОВУ ВЕРИФІКАЦІЮ ДОКУМЕНТА

Відповідно до ст. 8 Закону України «Про академічну доброчесність», ст. 29 цього ж Закону та положень внутрішньої Політики відповідального впровадження та використання технологій штучного інтелекту, створення цього документа потребує обов'язкової атрибуції.

1. Інструментарій: під час підготовки цього Положення використовувалася система штучного інтелекту NotebookLM (на базі великої мультимодальної моделі Gemini 1.5 Pro) у режимі інтелектуального копілота.

2. Обсяг внеску ШІ (AIA — AI-Assisted): система ШІ була застосована для ретроспективного аналізу джерел, синтезу нормативної бази (зокрема Рекомендацій МОН від 24.04.2025 та Закону України «Про академічну доброчесність» від 18.12.2025) та формування первинної логічної структури чернетки документа.

3. Методологія: застосовано метод ітеративного промптингу (ланцюжок послідовних уточнювальних запитів) із безпосереднім аналізом завантажених текстових джерел для забезпечення точності термінології та цитувань.

4. Процедура підсумкової верифікації та доопрацювання (Human-in-the-loop): ця фінальна редакція документа пройшла наступні обов'язкові стадії людського контролю, що повністю нівелювали ризики «галюцинування» або технічних похибок алгоритмів:

- авторська адаптація: початкова чернетка була повністю переглянута та адаптована автором до специфічних потреб та реалій Національного університету «Одеська політехніка»;
- експертний розгляд: документ опрацьований спеціальною Робочою групою; всі пропозиції та професійні зауваження фахівців були інтегровані в текст;
- громадське обговорення: проєкт пройшов етап відкритого обговорення з академічною спільнотою (викладачами, науковцями та здобувачами), результати якого враховані в остаточній редакції;
- офіційне затвердження: остаточне рішення щодо змісту та прийняття кожної норми цього Положення прийнято Вченою радою Університету.

5. Відповідальність за фінальний результат: згідно з принципом підзвітності, який задекларований в Політиці відповідального впровадження та використання технологій штучного інтелекту в Національному університеті «Одеська політехніка», остаточна відповідальність за зміст та правові наслідки впровадження цього документа покладається на людську сторону освітнього процесу.